

Avaldamata artikkel – 11 000 sundüürnikku surnud, 60 000 veel elus

Saadetud Postimehele 25. aprillil 2019

Eesti Üürnike Liit 25

Aprillis 1994 loodi Eesti Üürnike Liit. Algatajad olid Peeter Tedre, Lembit Ülper ja tänaseks juba manalateel Aino Runge. Liit ühendab omandireformis kodudest lahkuma sunnitud Eesti peresid. Reformis kannatanud inimeste koguhulga kohta annavad aimu pealkirjas toodud numbrid. Aprillis 2019 möödus EÜL-i 25. tegevusaasta.

Ainult rumalad inimesed arvavad, et ajalugu algab isikliku ego sünnist siia ilma ja et ajalugu ka lõpeb personaalse väärtuse lõpliku lahkumisega. Paistab, et nii arvavad ka need, kes omal ajal, veel Nõukogude Eestis aastail 1990-1991, otsustasid läbi viia omandireformi (mida kahtlemata oli vaja!), aga teostus see paraku nii, et kodutuks tehti tuhanded Eesti perekonnad. See ei ole kellelegi täna mingi uudis.

Kuid need olid perekonnad, kus kasvasid lapsed. Need lapsed on saanud täisealiseks. Ja kes nüüd, teenides Eesti riiki, küsivad - miks meid veerand sajandit tagasi kodudest välja visati? Miks oli vaja seda nii jõhkralt teha? Kelle huvides? Kas Eesti riik muutus sellest tugevamaks? Kes vastutab?

Siia ei mahu ja ma ei hakkagi kirjeldama neid õudusi, mida need lapsed koos vanematega pidid üle elama. Need haavad ei kao elu lõpuni. Veel hullem, need pärandatakse järgmistele põlvetele nagu iga muugi needus.

25 aastat lõppematut hädakisa

Sundüürnikud on tsiviliseeritud seltskond. Nad ei sulge liiklust tiptunni ajal. Sundüürnikest emad ei paljasta rindu Stenbocki maja hästitoidetud ja silmipeitvate poliitikute ees.

Sundüürnikest peresid küll joovad ja poovad, aga nad ei võta kätte püssi ega lase maha ühtki omanikku ega ühtki seadusandjat. Kuid käsi rusikas nad hoiavad küll, ma tean.

Siit küsimus – kas kodudest väljatõistetud lapsed on Eesti Vabariigile midagi võlgu? Või äkki vastupidi?

Kas need lapsed on sellise riiklikult vastutustundetu käitumise tagajärjel Eesti Vabariigi heaks millekski kohustatud? Näiteks poisid, kes kodust välja aeti, kas nad peavad, relv käes, minema kaitsma seda riiki, kes nendega nii toimis?

Veel otsemalt küsides, kas sundüürnikud peavad olema üldse lojaalsed sellisele riigile?

Alates 1991. aasta juunist, omandireformiseaduse vastuvõtmisest, on sundüürnike nutt, hala ja hädakisa tugevamal ja vaiksemal määral kõlanud eri instantsides presidentidest vallamajadeni; kõlanud nii palju, kui meedia piludest on õnnestunud läbi pugeda. Sundüürnikud teavad, et ei enamik võimuparteisid ega neile lojaalsed ajalehed ega kanalid pole heameelega tahtnud sellest teemast rääkida.

Aga see teema istub valusalt nagu pind ihus Eesti Vabariigi sees. Seda tõestas ka hiljuti peetud üürnike liidu 25. tegevusaastale pühendatud mälestusüritus, kus lisaks tegusa ajaloo meenutamisele ei unustatud ka tulevikku – mis saab edasi?

Sundüürnikud loodavad eestluse elujõudu väärtustavale koalitsioonile

Äsja kokku tulnud isamaaline ja eestimeelne koalitsioon (erinevalt varasematest) on alustanud sundüürnike jaoks lootustandvalt. Koalitsioonilepe sedastab, et jätkatakse sundüürnike ja represseeritute andmebaasi täpsustamist ning analüüsitakse koostöös omavalitsuste, Eesti Üürnike Liidu, Eesti Memento Liidu ja Eesti Omanike Keskliiduga võimalikke lahendusi. (KE, EKRE ja Isamaa koalitsioonilepe, lk 19).

Erilist usku sisendab, et sundüürnikud on siin asetatud samale tasandile Memento Liiduga – järelikult tunnistatakse, olgugi läbi lillede – et sundüürnikke on represseeritud. Teiseks, Omanike Keskliiduga koostöö on samuti elementaarne, sest paljudest sundüürnikest ongi vaatamata kõigele saanud omanikud. Sundüürnikud on alati olnud koostööaltid kõigi eestimeelsete jõududega, sest meie meelest ainult Eesti kodus kasvavad riigile lojaalsed kodanikud, maksumaksjad ja Eesti põlve uueks loojad.

Paraku seni on see „Eesti kodu“ äravõtmine ükskõik kui helgetel kaalutlustel ligi 75 000 sundüürniku staatusega seotud inimesele veel heastamata.

Koostamisel on sundüürnike andmekogu

2017.-2018. aastal tegutses Rahandusministeeriumis omandireformikomisjon, mille töö tulemusena asuti looma sundüürnike andmekogu. Esialgseid andmed kinnitavad, et tagastamisele kuulus üle Eesti 5143 maja, kus paiknes 57 050 aadresskirjet, millega on seotud üle 31 000 isikunime. Kokku arvatakse selle probleemi küüsi sattunud ligikaudu 70 000 inimest.

Need andmed ei ole lõplikud, kuid annavad suurusjärgu. Eesti valitsused ei ole nende inimeste kodukaotuse heastamiseks rohkem kui paarkümmend aastat teinud midagi praktiliselt hoomatavat, kuni selleni välja, et ka sundüürnike maksudest elatuv Eesti Televisioon ei julge ekraanil näidata nende inimeste probleeme lahkavat dokumentaalfilmi. 11 000 sundüürnikku on tänaseks surnud – ehk nagu ühes rahvusringhäälingu raadiosaates avaldati lootust, et „sundüürnike probleem kaob oma loomulikkude rada pidi“. Aitäh. Aga õnneks on sundüürnikelgi pärijad!

Kui riigiasutused on meiega tegelemist vältinud, siis teemaga on paratamatult tihedamalt kokku puutunud kohalikud omavalitsused – eriti Tallinn, aga ka Tartu, Pärnu, Viljandi, Elva, Võru, isegi Sillamäe ja Loksa. Koguni väikestes valdades ja küldes on omavalitsused pidanud leidma inimeste ümberpaigutamiseks lahendeid – igal pool, kus tuli ette tagastamisjuhtumeid.

Eesti Üürnike Liidu soov on, et õiguslikult vildaka omandireformi elluviijad vabandaksid sundüürnike ees ning riigijuhid otsiks ja leiaks võimalusi kompensatsiooniks neile, kes oma

kodu kaotasid. Kõike saab, kui väga tahta. Riigi autoriteet ja ülekohtu tunnistamine on suuremad väärtused kui mingi tühine raha.

Urmi Reinde

Eesti Üürnike Liidu tegevjuht